

Advies

Structuurrijke vegetatie aanleggen, kruid-, struik- & boomlaag

Bij structuur van de vegetatie wordt er onderscheid gemaakt in verticale en horizontale lagen en hun aan- of afwezigheid binnen de ruimte. Meestal gaat het over de verticale gelaagdheid, waarbij gedacht moet worden aan de boom-, struik-, kruid- en moslaag. Deze lagen verschillen in hoogte en kunnen daarnaast ook verschillen in dichtheid. Zo zal er bijvoorbeeld in een dichtbebost gebied overal een dichte boomlaag aanwezig zijn, maar door het ontbreken van zonlicht geen struik- of kruidlaag. Bij horizontale lagen moet er gedacht worden aan de bekende overgang van een bos naar een grasland (kern/ bomen, mantel/struweel, zoom/ruigtekruiden), maar er kan ook gedacht worden aan open plekken die grazers in een grasland kunnen maken. Met bewust beheer kan er gericht invulling gegeven worden aan zowel horizontale en verticale lagen. Deze afwisseling van verschillende lagen biedt ruimte (niches) voor dieren en plek voor meer plantensoorten.

Beleidsvelden

Klimaat Biodiversiteit Ruimtelijke ordening Volksgezondheid Landbouw en Natuur Nationale bijenstrategie

Algemene soorten

Dieren: Fazant, muizen, konijnen, egel, vos, merel, roodborst, huismus, dagvlinders, solitaire bijen.

Planten: Verschillende grassen, struikheide, smalle weegbree, veldzuring, hopklaver, gewone of moeras rolklaver, basterdklaver, bonte wikke, veldlathyrus, witte honingklaver, heggenwikke, gewone margriet, wilde chichorei, knoepkruid, duizendblad.

Leefgebied

Afhankelijk van inrichting, dit loopt naast de maatregelen waar individueel een habitat aan gekoppeld is. Zie ook: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap/natuurtypen/>

Aandachtspunten

Door verandering van beleid en beheer kan er binnen de gemeenten winst behaald worden wanneer structuurrijke vegetaties gerealiseerd worden. Allereerst wordt het volume van groene vegetatie vergroot wanneer de vegetatie structuurrijker wordt. Hoe hoger de volume en oppervlakte van groen des te beter processen zoals waterberging, infiltratie, verlaging hittestress, koolstofopslag en luchtzuivering verlopen [1]. Ten tweede is het mogelijk dat er kosten worden bespaard op groenbeheer. Door een berm 2 keer per jaar in plaats van 20 keer per jaar te maaien hoeft er minder worden uitgegeven aan personeelskosten, materialen en afvoeren/verwerken van groen afval. Als laatste kan een variatie in structuur en vegetatie een positief effect hebben op de gezondheid van burgers [2]. Een dichtere structuurrijke groene ruimte binnen een woonwijk reduceert geluid en vangt fijnstof beter af dan een intensief beheerde groene ruimte [1]. Het kan zijn dat bewoners wel moeten wennen aan een minder strak beheerd gazon of haag, dus het is belangrijk om mensen hierover te informeren.

Kansen voor biodiversiteit

Binnen een structuurrijke vegetatie is er meer plaats voor verschillende plantensoorten en als gevolg meerdere diersoorten [3]. Wanneer een grasberm wordt omgevormd tot een gras- en kruidenrijke berm wordt dit een geschikt habitat voor het icarusblauwtje. Wanneer in dezelfde berm ook bomen worden geplaatst is het ook gelijk geschikt voor de gewone dwergvleermuis. Maar niet alleen de gidssoorten hebben profijt van structuurrijke vegetatie. Wanneer er een structuurrijke vegetatie is kan dit ook aantrekkelijk zijn voor bijvoorbeeld kleine vogels zoals mezen en mussen. Zij jagen dan weer op insecten zoals de eikenprocessierups of muggen [3].

Meerwaarde

De meerwaarde kent vele varianten in klimaatbestendig en verhogen van de biodiversiteit maar ook burgerparticipatie.

Voorbeeld

Voorbeeld:1 structuur inrichting

In kleine ruimtes is ook al veel mogelijk voor een structuurrijke vegetatie. Deze kleine berm en wadi heeft op verschillende lagen vegetatie. Aan de zijanten is gemaaid voor aanzicht en verkeersveiligheid. In deze laag kunnen verschillende dieren goed jagen op bodemdierpjes als voedsel. Verder inwaarts staan struiken, afgewisseld met grassen en bloemen. Dit zijn mooie schuilplekken en foerageer gebieden voor verschillende dieren. De wilg zorgt voor schuil en nestmogelijkheden voor vogels en meer variatie in plantensoorten. In de schaduw van de boom zullen planten groeien die het beter doen in de schaduw.

Voorbeeld: 2 structuur inrichting

Kleine aanpassingen in het landschap kunnen ook al zorgen voor een verbetering in structuur. Waar de eerste voorbeeld ruig is en verder geen recreatie functie heeft, is dit wel van toepassing bij een stadspark. Om een aantrekkelijk aanzicht te behouden hoeft niet heel het park aangepast te worden. Hier is dan ook maar een smalle strook van bloemrijkgrasland aangelegd, die prima past binnen het bestaande ontwerp. Hierdoor is er een leefgebied voor insecten, vogels en kleine zoogdieren gerealiseerd zonder ingrijpende veranderingen. Verder bieden in het park de bomen schuil en nestmogelijkheden voor vogels en kleine zoogdieren. Wat hier mist zijn struiken, die dieren meer rust kunnen bieden, omdat ze hierdoor meer privacy krijgen.

Stappenplan

1: Het realiseren van een structuurrijke vegetatie kan eenvoudig zijn. Afhankelijk of de ruimte nog ingericht moet worden of al ingericht is zijn er verschillende mogelijkheden.

Nog in te richten ruimte

2: Stem de groene mogelijkheden af met het doel van de ruimte. Een berm langs een kruispunt moet veilig blijven en kan geen hoge dichte vegetatie hebben. Een lage kruidrijke berm is hier wel geschikt. Er kan dan al een soortenrijke mix van kruidachtige ingezaaid worden wanneer de ruimte klaar is voor gebruik. Gaat het om een groenvoorziening binnen een buurt zonder belemmeringen, dan kan er al gedacht worden aan het planten van soorten uit verschillende lagen. Kortom bomen, struiken en kruiden.

Bestaande ruimte

3: Bij een bestaande ruimte kan er gekeken worden naar wat de huidige beheermaatregelen zijn. Wordt er in een ruimte vaak in één jaar gemaaid dan kan dit verminderd worden. Door het verminderen van maaibeurten krijgen plantensoorten ruimte om te groeien en de kans om zelf de structuur aan te brengen. Mogelijk is er ruimte om ook bomen en struiken een kans te geven. Om het proces te versnellen en zelf de regie in handen te houden kunnen ook bomen en struiken aangeplant worden. Er kunnen ook bloemenborders in gazons aangelegd worden, want ook deze bieden structuurverrijking.

4: Wanneer struiken en bomen gesnoeid worden kan er ook bewust meer structuur gecreëerd worden. Snoei niet alles weg maar snoei ze kleiner en maak open plekken tussen struiken en bomen. Selecteer verschillende boom- en struiksoorten die mogen blijven, want iedere soort heeft een andere groeiwijze. Op de open plekken kunnen kruidachtige zich makkelijker vestigen. Naast snoeien kan er bij braamstruwelen ook gedacht worden aan het terug vlechten van uitlopers. Zo wordt het struweel dichter en verhoogt dit de waarde als schuilplaats voor bijvoorbeeld de das of kamsalamander.

Het is vrijwel altijd mogelijk om in de bestaande groene ruimte voor meer verticale en horizontale structuur te zorgen. Al met al kan er bijna altijd op een bestaande of nieuwe creatieve manier een groene ruimte worden voorzien van meer structuur.

Bronnen

[1]: https://pureportal.inbo.be/portal/files/6898782/Schneiders_Spanhove_2014_Hoofdstuk6DeRolVanBiodiversiteitInDeLeveringVanEcosysteemdiensten.pdf

[2]: <https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/3287> [5]: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap/natuurtypen/n04-stilstaande-wateren/n04-02-zoete-plas/>

[3]: <https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/3872>

[4]: <https://llo.yuverta.nl/bedrijfsopleidingen/projecten-leven-lang-ontwikkelen/>

Zie ook: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap/natuurtypen/>